

Prof. Ing. Zdeněk Žalud, Ph.D.
pedagog na Mendelově
univerzitě v Brně
a vědecký pracovník Ústavu
výzkumu globální
změny AV ČR, v. v. i., (CzechGlobe)

1. Jaký je Váš vztah k Pardubickému kraji?

Za jedno z nejkrásnějších měst v ČR považuji Políčku, z přírody dobře znám a obdivuji údolí a meandry Tiché i Divoké Orlice, velice mě potěší, když se ke mně přihlásí mí studenti/absolventi, co hospodaří v Polabské nížině. Jako fanda hokeje sleduji i HC Dynamo Pardubice, za který hraje můj oblíbený hráč Petr Sýkora. I když letošní sezóna moc nevyšla, no spíše vůbec, snad se pardubický hokej brzy zvedne. Do ligy patří!

2. Co je dle Vás hlavním cílem práce zemědělce v dnešní době? Považujete národní zemědělství za obor pro národní hospodářství významný i v dnešním globálním světě?

Určitě nepřekvapím, když odpovím, že hlavním cílem je produkce kvalitních potravin. Ale musí logicky zabezpečit svým podnikáním sebe, svou rodinu, své zaměstnance a dodat na trh produkty, na kterých jsou závislé nejen zpracovatelské a prodejní firmy, ale v konečném důsledku naprosto všichni lidé. Současně ale jedním dechem dodávám, že zemědělec musí v krajině působit jako zodpovědný hospodář a jeho povinností je hospodařit tak, aby krajina poskytovala i mimoprodukční služby ať již vodo/půdo ochranné, biodiverzitní, rekreační apod. A druhá část otázky - v dnešním globálním světě je národní zemědělství stejně zá-

sadní jako kdykoliv jindy. Stát, co omezí či se dokonce vzdá vlastního zemědělství, je odkázán jen na dovoz. A pak je otázka, jakou kvalitu dovezete a za jakou cenu.

3. Proč se podle Vás potýká s generačním problémem?

Pocházím z menší vesnice a vnímám, jak se v posledních třiceti letech proměnila. Pokud by nebylo městských víkendových chalupářů, přestal by u nás snad fungovat i fotbalový klub, kde bylo v mé aktivní fotbalové době zaregistrováno v dorostu i dospělém mužstvu přes dvacet hráčů. Toto je obecný trend. Ale není to jen o odchodu mladé generace do měst, změny jejich zájmových priorit, jejich odklonění se od přírody, sportu, ale i zemědělství směrem do virtuálního světa, ale je za tím i náročnost zemědělského povolání. Volba mezi jistým platem a pracovní dobou od 8-16 v kamenné firmě a nejistým, velmi náročným a ostře sledovaným (a nemám na mysli jednu rezortní kontrolu za druhou), ale i veřejností často pranýřovaným povoláním, je pro mladého člověka často jasná.

Na druhé straně, při svých přednáškách pro praxi po celé ČR vidím, že podíl mladých tváří není v řadách posluchačů zanedbatelný a zvyšuje se. Co mě při diskuzích s nimi překvapuje, že jsou to ve většině středoškolaři. A nad tímto se musím zamyslet i vysoké školy. Jsem rád, že na Mendelově univerzitě v Brně, kde pracuji již 25 let, probíhá na Agronomické fakultě reakreditace programů a bude do nich zařazeno i tzv. profesní zemědělství reagující komplexně na současný stav v zemědělství. Ať již v produkčních, tak i mimoprodukčních službách.

4. Jak vidíte vývoj počasí, se kterým může zemědělec v nejbližších letech počítat a jak by se tomu měl provozně přizpůsobit?

Jako bioklimatolog dlouhodobě se zabývající vztahy mezi měnícím se klimatickým systémem a zemědělstvím mohu říct, že není důvod se domnívat, že by se současný trend

měl zlomit. Tím trendem myslím směřování k vyšším teplotám, vyššímu výparu a nárůstu sucha. Nic na tom nezmění i stav, že např. další dva tři roky mohou být vlhčí. Nikdo nezná předpověď počasí na rok, na dva. Počasí lze předpokládat v řádu dnů. Jsou však produkty klimatických center tzv. scénáře, které opět trendově vymezují vývoj podnebí většinou do roku 2100. A ty se shodují v nárůstu sušších a teplejších let. Chcete-li konkrétnější odpověď, tak v příštích 20 letech bude alespoň 7 let s ekonomicky výraznou suchou epizodou. Které roky to budou, opravdu nikdo neví. Ale toto je informace, se kterou by měl nejen hospodář v krajině pracovat. Otázku co se bude měnit a jak se tomu přizpůsobit řeší např. naše webové stránky www.klimatickazmena.cz. Na každé zde uvedené parametru je tu i zpracována adaptační analýza. Pokud bych se o nich měl teď rozpovídat, bylo by to na několik rozhovorů.

5. Jak vnímáte práci a význam Agrární komory ČR?

Osobně jako pedagog a vědec stojím mimo tuto organizaci, která je podle mne silnou nevládní organizací zastupující velkou skupinu zemědělců s významným slovem na MZe spoluurčující zemědělskou politiku. Za zemědělskou politiku je odpovědné MZe, ale bez kontaktu se zemědělskou praxí, tedy mimo jiné AK ČR, to nejde. Stejně jako při řešení systémových (např. dotační tituly) i neočekávaných (např. dopady sucha) problémů. AK ČR je jedna, nikoliv jediná organizace, jejíž hlas musí být slyšen a současně respektován a zvažován při jakýchkoliv rozhodnutích týkajících se zemědělství v ČR.

6. Jak byste zhodnotil současnou situaci v zemědělství – ceny potravin, vliv obchodních řetězců?

Je to otázka trochu mimo moji profesi, a proto uvádím zcela osobní, neodborný až laický názor. Situace je špatná! I výkupní ceny potravin jsou nízké. A některé jejich prodejní ceny jsou také ní-

ké. Jak jinak si zdůvodnit, že třetinu z nich vyhodíme? A omlouvám se mojí 80-leté mamince a všem těm (většinou našim seniorům), kteří stejně jako ona nevyhodí skutečně téměř nic. Ale průměrná čísla hovoří jasně. Nevyhazujeme jen my, spotřebitelé, ale hodně potravin zůstává i neprodáno, tedy z většiny opět vyhozeno. Je to pro prodejce jednodušší než organizovat rozdání. Maximálně je na poslední chvíli zlevní. Nízká cena jako dogma funguje, kupujeme velkou část potravin ve slevách a pak se mimo jiné divíme, jak se rychle kazí. A nakonec je vyhazujeme. Zisk z případných vyšších cen musí jít do kapes ne řetězcům, ale prvovýrobcům = zemědělcům, kteří by tak získali prostředky na mimoprodukční funkce zhodnocené v naší krajině. Třeba na ochranu půdy. Chápu, že toto zní jako sci-fi, těžko realizovatelné v globální konkurenci, ale schovávám se za zmiňovaný můj osobní pohled.

7. Jak podle Vás stát v posledních letech řešil odškodnění zemědělců postižených suchem a jaký byste viděl nejvhodnější záchranný státní model do budoucna (ad-hoc odškodnění, větší podpory komerčního pojištění FTPR, modely ušlého zisku dle USA, daňově uznatelná rezerva zemědělců na nepojistitelná rizika, apod.)?

Stát řešil i nedávno době dopady sucha kompenzacemi (2015, 2017, 2018), které se vyplácely tam, kde škody suchem způsobily pokles výnosů alespoň o 30 % oproti 3-letému či 5-letému průměru (nejvyšší a nejnižší výnos se škrtá). Tedy ten, kdo nepěstoval danou komoditu souvisle alespoň 4 roky, ten kdo neprokázal tento pokles, tak kompenzace nedostal. Z mého pohledu je tu reálné nebezpečí, že pokud výskyt sucha bude v dalších letech v tomto tempu pokračovat, sníží se právě průměrný výnos a na onu odchylku 30 % nedosáhne většina zemědělců. Tento stav ale nemůžeme již nazývat náhodným zásahem vyšší moci, ale jde o stav trvalý. A ten se nemůže řešit kompen-

zacemí, ale systémově. FTPR (Fond těžko pojistitelných rizik, do kterého by mělo patřit sucho či intenzivní deště v době sklízně) musí odpovědět před svým spuštěním na otázky? Bude dobrovolný? Povinný? Zapojí se do něj tedy všichni zemědělci? Jaké budou hektarové poplatky? Nastřádá se v něm dost finančních prostředků? Uvolní stát potřebné zdroje k dorovnání vkladu zemědělců? Nebude nakonec tlak na jeho čerpání rychlejší, než jeho naplnění? Jaká budou vlastně pravidla jeho čerpání? Na můj vkus až příliš mnoho neznámých. Docela se kloním ke komplexnímu pojištění úrody. Pokud by se pojišťovny dohodly se státem na určité jeho spoluúčasti, mám pocit, že tento systém by mohl být stabilnější a zajištěnější. Ale vím, že se o tom FTPR jedná již mnoho let, tak snad už rozhodnutí padne. Velkou roli může hrát novela zákona o daních, směrem k osvobození od daní v suchem postihovaných územích. Bohatý stát jako náš by si tento přístup mohl dovolit. Může se jít samozřejmě současně i více cestami. Hlavně ale, ať už se jde! Dlouho se o tom hovoří a pořád se vyplácí jen kompenzace. A ty vy-

volávají často emoce. Každopádně základem je, že každý hospodář musí pracovat tak, aby dopady sucha snížil. Nejen kvůli produkci, ale i krajině! Organická hmota v půdě, její dobrá kondice, neutuženost, odolnost proti erozi apod. Paradoxně od těchto hospodářů přichází tyto názory: „Já se o půdu starám, pokles výnosu v době sucha mám díky tomu „jen“ 15 %, a ten kdo se nestará, tak má větší propad přes 30 % a dostane kompenzace=peníze. Nesouhlasím s těmito hlasy. Jeden analogický příklad, všichni platíme zdravotní pojištění a opravdu závidíme těm, co o sebe nepečují, nechodí na prevence, nežijí zdravě, jsou více nemocní a čerpají tedy více? A ta analogie se zemědělstvím? Co s kompenzacemi, když pro svůj dobytek to seno nekoupíte, protože ti co ho vypěstovali díky dobrému hospodaření, ho mají a logicky neprodají! O pozitivním nevyčíslitelném dopadu na půdu, do krajiny a udržitelnému hospodaření ani nemluvíme.

8. V jakém typu obchodů nakupujete nejčastěji?

Velký nákup realizuji v Tesco a Lidlu. Důvod je jednoduchý.

Časová úspora, široký sortiment, minimální fronty, široké uličky a dostupnost těchto prodejen v mé blízkosti. Pokud by existoval český řetězec, jezdil bych do něj i pokud by byl dále. Ale český řetězec bohužel není. Na druhé straně pokud chybí jen pečivo či něco od řezníka, vím kam zajít za českou kvalitou.

9. Řešíte původ surovin i v restauraci?

Ne, nikdy. Restaurace navštěvuji minimálně, a když, tak ve společnosti. Diskutovat s číšníkem o původu surovin mně nepřipadá vhodné jako úvodní téma k pracovnímu/slavnostnímu obědu či večeři. Nikdy jsem nezažil, že by se v mé přítomnosti někdo jiný na původ ptal. Pokud bych chodil pravidelně do konkrétní restaurace, o původ bych se zajímal.

10. Jste gurmán, a jaké je Vaše oblíbené jídlo?

Nejsem gurmán a mé nejoblíbenější jídlo je to, které připraví někdo jiný :). Ale abych byl konkrétnější, ano mám oblíbené jídlo a jsou to houby. Rád je sbírá a velice si na nich i pochutnám. Bedla vysoká či červenající na řízek, klouzek

modřínový a hřibovité houby ve smaženici, holubinky či syrovůvka (= ryzec syrovinka) na másle s kmínem na pánvičku, to vše jsou pro mne skutečné delikatesy. A nejde jen o chuť. Ve všech poličkách v mrazničce mám z každé sezóny nově zamražený sáček hřibů. A to kvůli vůni, která mi jde při každém jejím otevření vstříc.

11. Jaký je Váš oblíbený recept, o který se podělíte s čtenáři.

Má dcera říká, že nezná lepší grilované kuře než ode mne.

V běžné troubě zapnuté na maximum (250 °C) rozehrát 10 minut domácí sádlo, do něj dát na polovinu rozkrojené kuře pečlivě i z vnitřku posypané grilovacím kořením, po 15 minutovém grilování otočit a posolit, po dalších 15 minutách opět otočit a zmírnit teplotu na 125 °C. Každých 10 minut průběžně podlévat a lehce polévat. Za celkových 60 minut hotovo. Víím, že to není recept, ale jen úprava, vařit moc neumím, ale toto kuře jen s chlebem a okurkem nejen mně chutná.

Zároveň bychom si Vás dovolili poprosit o kratší odbornou úvahu na téma sucho v roce 2019.

Zda se vyskytne plošně a zemědělsky významné sucho v roce 2019 na našem území nikdo neví, to skutečně nikdo nemůže vědět. Sezónní předpovědi sice existují, ale jsou založené na matematicko-statistických metodách. Jednu z nich nabízíme na našem portálu www.intersucho.cz/předpovedi, jde o týdně aktualizovanou prognózu vývoje sucha až na 24 týdnů (skoro 6 měsíců), která vychází ze současného stavu a průměrného vývoje teplot a srážek pro následujících 24 týdnů. Mapy nabízíme po 12, 16, 20 a 24 týdnech. Výsledkem je pro daný den procentuální pravděpodobnost dosažení normální a vyšší půdní vlhkosti. Ale nemůžeme se na tento typ předpovědi spoléhat, vždyť přesná předpověď počasí s úspěšností nad 80 % se dá na území ČR

počítat v řádu dnů. Je to jen orientační, opakuji, statistický pohled vycházející z toho, že bude „průměrné“ počasí.

Každopádně pokud se nyní podíváte na mapy zemědělského sucha (www.intersucho.cz, záložka intenzita sucha) či půdní vlhkosti (záložka nasycení půdy) je vidět, že zvláště níže položené oblasti včetně velké části Pardubického kraje nevstupují do nové sezóny 2019 v optimální vláhové kondici. Pokud nepřijdou na jaře významné srážky, bude v těchto lokalitách vláhový problém. A pokud srážky přijdou, nebude sice problém vláhový, ale problém s vyplavováním živin, dostupností pozemků pro techniku apod. Optimální model je nasycení půdního profilu v době zimy. A ten bohužel ve významné části níže položených oblastí v zimních měsících 2018/2019 nenastal.

Mák

Bavič Zdeněk Izer v jednom ze svých silvestrovských pořadů popisoval plzeňské a chodské nářečí. Nejhorší věta je prý: Paní, máte mák? Paní odpoví, ne mák nemám. (Oni říkají velmi otevřeně písmeno A). Zůstaňme ale u toho, že mák nebude.

Loňská úroda u nás především kvůli suchu nebyla kdovíjaká. Náš největší konkurent Turecko ale sklídl o polovinu méně, než s čím se kalkulovala

lo. Jediné, co je na tom pozitivní je to, že jsme stále největšími pěstiteli potravinářského máku na světě! Ceny jsou velmi slušné, okolo 100 korun za kilogram, což s tím malým množstvím samozřejmě koresponduje. Uvidíme, jaká bude letošní úroda, zda ceny zláskají nové pěstitelé, a zda příroda mák zaleje. Fajnový je především v době vzcházení. Budeme si muset dát pozor, aby se neopakovala historie a naše oblíbené makové buchty a koláče nebyly plné dovezeného

nekvalitního máku především z farmaceutické výroby. Byla by to škoda. Dobrý český mák je zdrojem minerálních látek – manganu, hořčíku, fosforu a především vápníku. Není **snad jiná potravina, která by ho obsahovala víc.** Obsahuje také vitamín E zná-

mý především jako antioxidant nebo některé skupiny B. Mák je tedy správný recept na zdraví a mládí. Možná vás překvapí, že okvětní lístky máku jsou dobré proti nachlazení.

Ing. Rektorisová Vanda,
ředitelka RAK PA